

Open Schools Journal for Open Science

Vol 5, No 3 (2022)

Open Schools Journal for Open Science - Special Issue -IDEA Conference Proceedings

Αρχαία Ελληνική Κληρονομιά και Σύγχρονος Ψηφιακός Κόσμος

Νικόλ Γεωργοπούλου , Χάιντι Πελέκη , Ανθή Σούτου ,
Αντιγόνη Φωσκίνη

doi: [10.12681/osj.32315](https://doi.org/10.12681/osj.32315)

Copyright © 2022, Νικόλ Γεωργοπούλου , Χάιντι Πελέκη , Ανθή Σούτου , Αντιγόνη Φωσκίνη

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Γεωργοπούλου Ν., Πελέκη Χ., Σούτου Α., & Φωσκίνη Α. (2022). Αρχαία Ελληνική Κληρονομιά και Σύγχρονος Ψηφιακός Κόσμος. *Open Schools Journal for Open Science*, 5(3). <https://doi.org/10.12681/osj.32315>

Αρχαία Ελληνική Κληρονομιά και Σύγχρονος Ψηφιακός Κόσμος

Γεωργοπούλου Νικόλ, Πελέκη Χάιντι, Σούτου Ανθή, Φωσκίνη Αντιγόνη

Περίληψη

Ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός, η ελληνική αρχαιότητα αποτελεί αναμφίβολα το θεμέλιο του σύγχρονου κόσμου. Ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός είναι παντού γύρω μας, γιατί έχει διαμορφώσει τη σύγχρονη σκέψη στον πυρήνα της. Θεμελίωσε τον ορθολογισμό, τη φιλοσοφία, τις επιστήμες. Και όμως η ελληνική αρχαιότητα δεν είναι απλώς ο θεμελιωτής όλων αυτών των κατορθωμάτων, είναι συγχρόνως και ο μόνιμος συνομιλητής του νεότερου και σύγχρονου πολιτισμού, του ψηφιακού κόσμου. Ο ανθρωποκεντρικός και κοινωνιοκεντρικός πολιτισμός της ελληνικής αρχαιότητας αποτελεί καίριο αντίβαρο στη σύγχρονη τεχνοκρατία, καθώς θέτει στο κέντρο της προσέγγισης τον ίδιο τον άνθρωπο. Και είναι αυτό ακριβώς το μεγαλύτερο στοίχημα του σύγχρονου ψηφιακού κόσμου, να τεθεί στην υπηρεσία και στην ουσιαστική πρόοδο και ευτυχία του ανθρώπου.

Λέξεις κλειδιά: ελληνική αρχαιότητα, αρχαία ελληνική σκέψη, ανθρωποκεντρισμός

1. Εισαγωγή

Στην εργασία αυτή θα παρουσιάσουμε την ανάγκη διατήρησης και καλλιέργειας των αξιών του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, όπως αποτυπώνεται μέσα από τα κλασικά μαθήματα κυρίως, αντίδοτο στη σύγχυση που επέφερε ο νέος ψηφιακός και τεχνολογικός παροξυσμός.

Ειδικός στόχος της εργασίας

Η ενασχόληση με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό αποτελεί – κατά τον Πλάτωνα – το **μέγιστον αγαθόν** με σημαντική συμβολή στην ολόπλευρη καλλιέργεια της ανθρώπινης προσωπικότητας. Τόσο η διδασκαλία της αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας όσο και της αρχαίας Γραμματείας μπορεί να αποβεί επίκαιρη όσο ποτέ άλλοτε, κυρίως λόγω των διαχρονικών τους μηνυμάτων, αλλά και για τις προεκτάσεις τους σε διάφορες πτυχές άλλων επιστημών (π.χ. πολιτική, ιατρική, φαρμακευτική, θεολογία, μαθηματικά, τέχνες).

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Στο τέλος της παρουσίασης αναμένεται να φωτιστεί καλύτερα ότι εκτός από την ανθρωπιστική παιδεία που προσφέρουν τα σχετικά μαθήματα, συμβάλλουν και στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και κατ' επέκταση της κριτικής θεώρησης των πραγμάτων, μιας από τις σημαντικότερες δεξιότητες που καλείται να αναπτύξει ο σύγχρονος άνθρωπος, για να μπορεί να αυτενεργεί μέσα στον έντονα μεταβαλλόμενο κόσμο της σύγχρονης εποχής.

2. Περιεχόμενο – θεματικά πεδία

Η φυσιογνωμία της σύγχρονης εποχής

Στην εποχή μας διατυπώνονται ανησυχίες εξαιτίας των μεγάλων και αναπάντεχων προόδων της τεχνολογίας. Οι θετικές επιστήμες με τις έρευνές τους και με τις ποικίλες λεπτομερειακές επιδόσεις τους μετουσιώνουν σε τεχνική πρόοδο τα πορίσματά τους με ασυγκράτητη ταχύτητα. Είναι αλήθεια πως αυτή η πρόοδος διευκολύνει τη ζωή με τη βιομηχανική παραγωγή, με τα ταχύτατα μέσα συγκοινωνίας, τη χρησιμοποίηση των μηχανών στην εργασία του ανθρώπου και κάνει πιο εύκολους τους όρους της καθημερινότητας. Όλα αυτά είναι προσφορά στον άνθρωπο. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί και η φθορά που προκαλείται. Η εξάντληση των φυσικών πόρων, τα διάφορα μέσα καταστροφής με κυρίαρχα τα όπλα που

διαρκώς τελειοποιεί η επιστημονική έρευνα δεν εξυπηρετούν την κοινωνική αναμόρφωση και απειλούν με εξαφάνιση. Ζούμε σε ένα κόσμο που προοδεύει σε εκπληκτικό βαθμό, ενώ παράλληλα πλήττει όλο και περισσότερο. Είναι πιθανό η ίδια η τεχνική κατά το **ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται** να βρει τρόπους αντιμετώπισης όλων αυτών των δεινών. Αυτό όμως που μας ενδιαφέρει εδώ είναι να παρουσιάσουμε την κατάσταση και όχι μελλοντικές αστάθμητες προβλέψεις. Ο Σωκράτης θα ξανάλεγε σήμερα στην **Απολογία** του: **Ἄριστε ἄνθρωπε, δεν ντρέπεσαι να φροντίζεις πώς να αποκτήσεις πάρα πολλά χρήματα, όμως τη δόξα, την τιμή, τη φρόνηση, την αλήθεια αλλά και για την ψυχή σου πώς θα γίνει καλύτερη να μη νοιάζεσαι καθόλου;**

Σήμερα έχουμε απομακρυνθεί από την πολιτική αρχαιοελληνικού πνεύματος και μείναμε σε απόσταση από την ιδέα της εξυπηρέτησης της κοινωνίας με οδηγό την αρετή του ατόμου και το χρέος του πολίτη.

Οι κοινωνίες πλέον είναι πολυπολιτισμικές και τα ενδιαφέροντα των ανθρώπων έχουν απλωθεί σε όλο τον κόσμο, ενώ οι αποστάσεις έχουν εκμηδενιστεί με τη σύγχρονη συγκοινωνία. Η απειλή όμως της καταστροφής με τα σύγχρονα τρομερά πολεμικά όπλα αναγκάζουν τους λαούς σε παγκόσμια συνεννόηση και αχρηστεύουν την κρατική και εθνική απομόνωση. Είναι αναγκαία σήμερα η οικονομική, θρησκευτική, γλωσσική και πνευματική ενοποίηση και όλα τα πνευματικά δημιουργήματα του ανθρώπου να αποτελούν εκφράσεις και εκδηλώσεις ενός ενιαίου τρόπου ζωής.

Η σημασία της αρχαίας ελληνικής κληρονομιάς σήμερα

Η κλασική ελληνική πνευματική αρχαιότητα διέθετε καθολική θεώρηση της ανθρωπότητας και των ανθρώπινων ενδιαφερόντων και με τη διδασκαλία των Στωικών φτάνουμε στον **κοσμοπολιτισμό**. Η ύπαρξη όμως ενός παγκόσμιου κράτους χωρίς διαχωριστικά σύνορα είναι ακατόρθωτη ουτοπία, τουλάχιστον για πολύ καιρό ακόμα. Βαθιές είναι οι ρίζες των φυλετικών, εθνικών και παραδοσιακών διαχωρισμών. Μπορεί, ωστόσο, ο άνθρωπος να έχει αγάπη προς τον άλλο άνθρωπο ανεξάρτητα από τη φυλή, το έθνος και το χρώμα. Οι ανθρωπιστικές σπουδές οφείλουν να αναπτύξουν στον άνθρωπο το αίσθημα πώς ανήκει στην ανθρωπότητα και ότι δεν πρέπει να περιορίζει τα ενδιαφέροντά του σε μία ορισμένη φυλή, εθνότητα ή κοινωνική τάξη.

Τα ακαταμάχητα όπλα του πνεύματος πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τη συνάδελφωση όλων των ανθρώπων έξω από τους πολιτικούς υπολογισμούς. Χρειάζεται οι επιστήμονες των θετικών επιστημών και όλοι οι υπεύθυνοι ηγέτες των λαών να έχουν μέσα τους βαθιά ριζωμένη την ανθρωπιά που δίνει η παιδεία με τις αρχαίες ελληνικές ανθρωπιστικές αξίες. Πάνω από όλα όμως χρειάζεται η μαζική διαφώτιση του λαού με την παιδεία επάνω στα προβλήματα που δημιουργεί για την ανθρώπινη ζωή ή τεχνοκρατία, ώστε να είναι σε θέση ο λαός να την κατανοεί και να την ελέγχει.

Για τον αρχαίο Αθηναίο πολίτη ξεκαθαρίζονταν τα προβαλλόμενα θέματα με τη συζήτηση που γινόταν στην Εκκλησία του Δήμου. Σήμερα όμως πλήθος άγνωστα πολύπλοκα και ακατανόητα προβλήματα παρουσιάζονται που απαιτούν ειδικές γνώσεις. Η ανθρωπιστική παιδεία με τους προβληματισμούς και τις αξίες που προβάλλει για μελέτη και γνώση είναι θεμέλιο πάνω στο οποίο πρέπει να στηθούν οι ειδικές τεχνολογικές μελέτες και εφαρμογές, για να πάρουν το σωστό δρόμο της εξυπηρέτησης του συνόλου. Το αναγκαίο και το ωφέλιμο για το σύνολο και όχι το περιττό κι επικίνδυνο, και αυτό πρέπει να προσφέρει η τεχνολογία. Ο Πλάτωνας στο **Μενεξενο** είπε: **κάθε επιστήμη, αν αποχωριστεί από τη δικαιοσύνη και κάθε άλλη Αρετή φαίνεται Πανουργιά και όχι Σοφία.**

Όλες οι αξίες του αρχαίου Ελληνικού Πνεύματος όμως πρέπει να μετουσιωθούν στις δυνάμεις του παρόντος και να γίνουν δημιουργικά στοιχεία στη σύγχρονη ζωή. Πάλι ο

Πλάτωνας είχε παρατηρήσει στο *Μενέξeno* πώς: *Για έναν άνθρωπο που πιστεύει πως αξίζει κάτι δεν υπάρχει μεγαλύτερη ντροπή από το να τιμάται όχι λόγω του εαυτού του αλλά λόγω της δόξας των προγόνων.* Και πολύ σωστά ο Γκαίτε με το στόμα του Φάουστ διατυπώνει: *Ό,τι έχεις κληρονομήσει από τους προγόνους σου κατάκτησέ το για να το κάνεις δικό σου. Εκείνο που δεν χρησιμοποιείται είναι βαρύ φορτίο και μόνο ό,τι δημιουργεί η τωρινή στιγμή αυτό μπορεί να ωφελήσει.*

Πράγματι, η ελληνική κληρονομιά, εδραιωμένη στην επιδίωξη του καθολικού, έγινε το ίδιο το πνεύμα του δικού μας δυτικού πολιτισμού. Η καταδίκη της βίας, η ανεκτικότητα, ο σεβασμός προς τη δικαιοσύνη, η αγάπη για την ελευθερία, είναι λίγο πολύ τα συνθήματα αυτών που επικαλούνται τη δημοκρατία. Και πίσω από τα συνθήματα κρύβονται ολοζώντανες δυνάμεις στις οποίες είναι επικίνδυνο σήμερα ν' αντισταθούμε.

Και ο κυριότερος λόγος που δεν επιτρέπεται οι νέοι μας ν' αγνοούν την αρχαία Ελλάδα είναι αυτός: Στην Ελλάδα για πρώτη φορά στα χρονικά του κόσμου ανακαλύφτηκε ο άνθρωπος ως αξία αυτόνομη, ο άνθρωπος που θέλει να κρατιέται ελεύθερος από κάθε λογής σκλαβιά, και υλική και πνευματική.

Κάτι ανάλογο διδάσκει και ο Αισχύλος στην τραγωδία του *Προμηθέας Δεσμώτης*. Ο Προμηθέας ο φιλόανθρωπος, ο ευεργέτης της ανθρωπότητας είναι το σύμβολο της Σοφίας που αντιστέκεται στη βία και στην τραγική εξουσία. Ο άνθρωπος θα συνεχίσει να εμπνέεται από ένα κόσμο που κατευθύνεται από τη Σόφια αλλά είναι εξαιρετικά δύσκολο να ξεφύγει από τη βία.

Βιβλιογραφία

1. Ομιλία του Καθηγητή Κακρίδη και οι προτάσεις του. Ι.Θ. Κακριδής «Γιατί διδάσκουμε Αρχαία Ελληνικά στα παιδιά».
<http://www.greek-language.gr/greekLang/files/document/kakridis>
2. Α. Παπαθανασόπουλου, Ανθρωπιστική παιδεία, Εκδ. Παπαδήμα 1987, Κεφ. 11, σελ. 258-273.
3. https://nop.moec.gov.cy/archeia/mathimata/archaia_ellinika.pdf.
4. "Jacqueline de Romilly: Όποιος σκέπτεται, σκέπτεται ελληνικά." 05 Νοεμ. 2014, <http://www.hellagen.gr/jacqueline-de-romilly->